

ÎSÂR DİĞERKÂMLIK

عَنِ ابْنِ الْمُنْكَدِرِ: سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ:
مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا.

İbn Münkedir'in işittiğine göre,
Câbir b. Abdullah şöyle demiştir:
“Resûlullah (sav) kendisinden bir şey istendiğinde asla ‘hayır’ demezdi.”
(M6018 Müslim, Fedâil, 56)

عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ بِرَدَّةٍ ... مَنْسُوجٍ فِي حَاشِيَتِهَا -قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي نَسَجْتُ هَذِهِ بِيَدَيَّ أَكْسُوكَهَا، فَأَخَذَهَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مُحْتَاجًا إِلَيْهَا، فَخَرَجَ إِلَيْنَا وَإِنَّهَا لِأَزَارُهُ فَجَسَّهَا رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، اكْسُنيهَا، قَالَ: ”نَعَمْ“، فَجَلَسَ مَا شَاءَ اللَّهُ فِي الْمَجْلِسِ، ثُمَّ رَجَعَ، فَطَوَاهَا ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا إِلَيْهِ.

عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ:
”لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ.“

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ ﷺ يَقُولُ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَوْمًا أَنْ نَتَصَدَّقَ، فَوَافَقَ ذَلِكَ مَا لَّا عِنْدِي، فَقُلْتُ: الْيَوْمَ أَسْبِقُ أَبَا بَكْرٍ إِنْ سَبَقْتُهُ يَوْمًا فَجِئْتُ بِنِصْفِ مَالِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ؟“ فَقُلْتُ: مِثْلُهُ. قَالَ: وَآتَى أَبُو بَكْرٍ ﷺ بِكُلِّ مَا عِنْدَهُ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ؟“ قَالَ: أَبْقَيْتُ لَهُمُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. قُلْتُ: لَا أَسَابِقُكَ إِلَى شَيْءٍ أَبَدًا.

Sehl b. Sa'd anlatıyor: "Bir kadın ... elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla gelerek, 'Yâ Resûlallah, bunu giymeniz için kendi elimle dokudum.' dedi. Böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Resûlullah (sav) kumaşı aldı ve izar şeklinde giyinerek (belden aşağısına sararak) yanımıza geldi. Fakat orada bulunanlardan biri kumaşa dokunarak, 'Yâ Resûlallah, bunu bana giydir!' dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber 'Tamam.' buyurdu ve Allah'ın dilediği kadar (bir süre) o mecliste kaldıktan sonra evine döndü. Sonra da kumaşı katlayarak ona gönderdi."

(B5810 Buhârî, Libâs, 18)

Enes (b. Mâlik)'ten rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Sizden *biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz.*"

(T2515 Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 59)

Zeyd b. Eslem'in, babasından naklettiğine göre, babası Ömer b. Hattâb'ı (ra) şöyle derken işitmiştir: "Resûlullah (sav) bir gün bize sadaka vermemizi emretti. Bu (emir) paramın olduğu bir zamana rastladı. 'Bir gün Ebû Bekir'i geçebileceksem, işte bugün geçerim!' dedim ve malımın yarısını getirdim. Resûlullah (sav), 'Ailene ne bıraktın?' dedi. Ben de, 'Bu kadarını.' dedim. Ebû Bekir (ra), malının hepsini getirdi. Sonra Resûlullah (sav) ona da, 'Ailene ne bıraktın?' dedi. O, 'Onlara Allah ve Resûlünü bıraktım.' diye cevap verdi. Bunun üzerine, 'Bundan sonra seninle hiçbir şeyde asla yarışmam!' dedim."

(D1678 Ebû Dâvûd, Zekât, 40; T3675 Tirmizî, Menâkıb, 16)

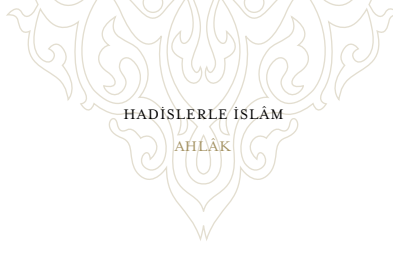
Bir gün Allah Resûlü'ne (sav) gelen bir adam ihtiyacı olduğunu söyleyerek ondan yardım istedi. Sevgili Peygamberimiz, “*Belki yiyecek bir şeyler vardır.*” düşüncesiyle hanımlarından birine haber gönderdi. Fakat hanımı, “Seni hak dinle gönderen Allah’a yemin olsun ki, evimde sudan başka bir şey yok.” diye cevap verdi. Bunun üzerine diğer hanımlarına danışan Rahmet Elçisi onlardan da aynı cevabı alınca, kendi imkânlarıyla ihtiyacını gideremediği bu Müslüman için sahâbeden yardım istemeye karar verdi ve “*Bu şahsı bu gece (evinde) kim misafir ederse Allah ona rahmet etsin.*” dedi.

Allah Resûlü'nün bu duasına mescitte bulunanların tamamı nail olmak isterdi, ancak sahâbîlerin çoğunun maddî durumu iyi değildi. Zira birçoğu mallarının neredeyse tamamını Mekke'de bırakarak Medine'ye hicret etmişler, Medineli sahâbîler ise evlerini ve yiyeceklerini muhacir kardeşleriyle paylaşmışlardı. Buna rağmen Medineli Müslümanlardan Sâbit b. Kays isimli bir sahâbî¹ ayağa kalkarak zor durumda kalan bu şahsı ağırlayabileceğini söyledi ve onu evine götürdü.

Evde yalnızca çocuklara yetecek kadar yiyecek olduğunu öğrenen sahâbî, Allah Resûlü'nün konuğunu ağırlama gayretiyle hanımına, çocukları uyutup yiyecekleri misafire getirmesini tembihledi. Hanımı da eşinin isteği doğrultusunda çocukları uyutarak evdeki bir parça yemeği misafir için hazırlayıp sofraya koydu. Ev sahipleri adamla birlikte sofraya oturduktan sonra, evin hanımı düzeltir gibi yaparak kandili söndürdü. Böylece misafir karanlıkta, yemek yiyormuş gibi davranan ev sahiplerinin aslında yemediklerini fark etmeden karnını doyurdu. Zira sofrada yalnızca bir kişiye yetecek kadar yemek vardı. Sofradan kalkan çift, o geceyi çocuklarıyla birlikte aç geçirdiler. Fakat gönülleri huzurla doluydu. Çünkü Allah Resûlü'nün misafirini büyük bir hassasiyetle ağırlamış ve böylece onun duasına mazhar olmuşlardı.

Ertesi sabah Sevgili Peygamberimiz bu asil davranışı sergileyen sahâbîyi görünce, “*Bu gece sizin misafirinize karşı davranışınızdan Allah Teâlâ çok hoşnut oldu.*” diyerek haklarında şu âyetlerin indirildiğini bildirdi: “Ken-

¹ İF7/119 İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*, VII, 119.

dileri zaruret içinde bulunsalar bile onları (mümin kardeşlerini) kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.”²

Medineli aileye, Allah Teâlâ’nın hoşnutluğunu ve övgüsünü kazandıran bu özverili davranış, îsârın en güzel örneklerinden biridir. Bir şeyi veya bir kimseyi diğerine tercih etme anlamına gelen “îsâr”, kişinin, başkalarının çıkarlarını ve ihtiyaçlarını kendi nefesine öncelemesi, kendisi muhtaç durumda olsa da imkânı nispetinde öncelikle başkasının ihtiyacını karşılama gayretinde olması anlamına gelen bir ahlâk terimidir. Îsâra giden yolun başında ise fedakârlık, yani özveride bulunma vardır.

Fedakârlık, insanın sahip olduğu şeylerden bir başkası için vazgeçmesidir. Kimi zaman malından, kimi zaman rahatlığından, kimi zaman da canından vazgeçmektir. Bazen yapılan bir hatayı affetmek, bir sıkıntıya sabretmek, bazen daha fazlasına ulaşabilecekken azıyla yetinmek, bazen de kendi hakkından feragat etmektir. Bir annenin çocuklarına olan merhameti ve onların rahatı için yaptıkları göz önüne alındığında fedakârlık duygusunun insanın doğasında var olduğu açıkça görülür. İslâm Dini, bu fitrî duygunun beslenerek kişide temel bir özellik hâline gelmesini hedefler. Nitekim iman ile fedakârlık arasında çok sıkı bir bağ vardır. Yalnızca Rabbin rızasını kazanma arzusu, kişinin din kardeşine sevgi ve merhametle bakmasını sağlayıp, ihtiyaç duyduğu bir şeyi karşılık beklemeden daha çok ihtiyaç duyan bir başkasına vermesini kolaylaştırırken, fedakârlık ve îsâr duyguları da Allah’a olan inancı kuvvetlendirir. Allah Teâlâ’nın, “Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.”³ sözü de Allah’a duyulan sevgi ve iman ile îsâr arasındaki bu ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Yüksek bir ahlâk üzere olan⁴ Resûlullah’ın hayatı, fedakârlığın en güzel örneğidir. Allah’ı en iyi tanıyan ve O’na karşı sorumluluk bilinci en gelişmiş kişi olan Allah’ın Sevgili Elçisi,⁵ bütün varlığını İslâm Dini’ni tebliğ görevini en güzel şekilde yerine getirmeye ve dini üstün kılmaya adanmış ve bu uğurda her türlü fedakârlığı göze almıştır. Müşriklerle yapılan savaşlara bizzat iştirak ederek her türlü zorluğu ashâbıyla birlikte göğüslemenin⁶ yanı sıra, kendisine yapılan sözlü⁷ ve fiilî eziyetlere de katlanmış,⁸ kendisine zulmedenleri affetme büyüklüğünü göstererek onların iman etmeleri ve Allah’a ibadet eden evlâtlara sahip olmaları için Rabbine dua etmiştir.⁹

Sevgili eşi Hz. Âişe’nin belirttiği üzere ailesiyle birlikte oldukça mütevazı bir yaşantı süren Resûlullah,¹⁰ maddî sıkıntısının olmadığı dönem-

² B3798 Buhârî, Menâkıbü’l-ensâr, 10; M5359 Müslim, Eşribe, 172; Haşr, 59/9.

³ Âl-i İmrân, 3/92.

⁴ Kalem, 68/4.

⁵ M6109 Müslim, Fedâil, 127.

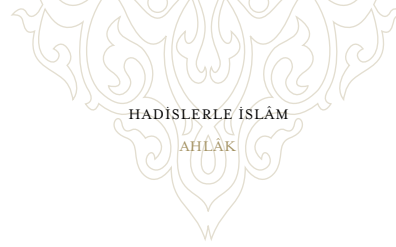
⁶ B4101 Buhârî, Meğâzî, 30; M4642 Müslim, Cihâd ve siyer, 101.

⁷ M1001 Müslim, Salât, 145; D3000 Ebû Dâvûd, İmâre, 21-22.

⁸ B240 Buhârî, Vudû’, 69.

⁹ B3231 Buhârî, Bed’ü’l-halk, 7.

¹⁰ B5416 Buhârî, Et’ime, 23; M7448 Müslim, Zühûd, 25.

lerde bile mütevazı yaşamaya devam etmiş¹¹ ve Allah’a şöyle yalvarmıştır: “Allah’ım Muhammed ailesine kendilerine yetecek kadar rızık ver.”¹² Çok rahat bir hayat sürmemesine rağmen kendisinden bir şey isteyen kimseyi asla geri çevirmemiş,¹³ ashâb kendisini davet ettiğinde mutlaka bu yemeği başkalarıyla paylaşmış,¹⁴ “insanların en cömerdi” olarak tanınmıştır.¹⁵ Onun ihtiyaç hâlinde dahi Müslüman olan ya da olmayan herkese böylesine cömert ve fedakâr davranması, kendisine duyulan sevgiyi artırmakla¹⁶ kalmamış, inanmayanların İslâm Dini’ni kabul etmesine de vesile olmuştur.¹⁷ Özellikle yanı başındaki ilim talebeleri olan Suffe ashâbına büyük değer veren Resûlullah, kendisine gelen zekât mallarını, hiç dokunmadan onlara yönlendirmiş, şahsına gelen hediyeleri onlarla paylaşmayı bir görev bilmiştir.¹⁸

Sahâbeden bir kadın elinde kenarları dokunmuş bürde türünden bir kumaşla Hz. Peygamber’in yanına gelerek, “Bunu giymeniz için kendi elimle dokudum.” dedi. O günlerde böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Efendimiz bu hediye ald ve belden aşağısına sararak, yani izar şeklinde giyinerek ashâbın yanına geldi. Fakat sahâbîlerden birinin, “Yâ Resûlalallah, bunu bana giydir!” diyerek bu kumaşı istemesi üzerine Rahmet Elçisi, bu sahâbîyi kırmadı ve evine döner dönmez kumaşı katlayarak ona gönderdi. Bu durumu hoş karşılamayan arkadaşları sahâbîye, “Hiç iyi yapmadın. Nebî (sav) öyle bir kumaşa ihtiyacı olduğu için onu giymişti. Fakat sen, onun kendisinden bir şey isteyen geri çevirmediğini bildiğin hâlde o kumaşı istedin.” dediler. Sahâbî ise kumaşı giymek için değil, Resûlullah’a ait bu giysiyi kendisine kefen yapmak için istediğini belirtti ve dediği gibi de oldu.¹⁹ Allah Resûlünün ihtiyacı olduğu hâlde, kendisine getirilen bürdeyi en küçük bir çekince göstermeksizin çok da ihtiyacı olmayan birine vermesi, benliğine işlemiş olan îsârın tezahürüdür.

Allah Resûlü bu yaşantısıyla insanlara örneklik etmekle yetinmemiş, zihinlerde, mümin olmanın sorumluluk ve özveri gerektirdiği anlayışını hâkim kılmaya gayret etmiştir. Bu bağlamda, “Sizden biriniz kendisi için istediğini mümin kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olmaz.”²⁰ buyurarak kendini düşündüğü kadar başkalarını da düşünmenin, yani diğerkâmlığın iman gereği olduğunu vurgulamış; kişiyi nefsanî arzularından doğan cimrilik,²¹ açgözlülük,²² kıskançlık²³ gibi kötü duygulardan sakındırırken, ahlâkî bakımdan gelişmesini sağlayacak affetmek,²⁴ sabretmek,²⁵ dayanışma²⁶ ve kanaatkârlık²⁷ gibi güzel vasıfları ashâbının gönlüne yerleştirmeye

¹¹ D3055 Ebû Dâvûd, İmâre, 33, 35.

¹² M7440 Müslim, Zühd, 18.

¹³ M6018 Müslim, Fedâil, 56.

¹⁴ B4102 Buhârî, Meğâzî, 30; B5450 Buhârî, Et’ime, 48.

¹⁵ B6 Buhârî, Bed’ül-vahy, 1; M6009 Müslim, Fedâil, 50.

¹⁶ M6022 Müslim, Fedâil, 59.

¹⁷ M6021 Müslim, Fedâil, 58.

¹⁸ B6452 Buhârî, Rikâk, 17; T2477 Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 36.

¹⁹ B5810 Buhârî, Libâs, 18; B1277 Buhârî, Cenâiz, 28.

²⁰ T2515 Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 59.

²¹ B2591 Buhârî, Hibe, 15; M2376 Müslim, Zekât, 88.

²² M2415 Müslim, Zekât, 116.

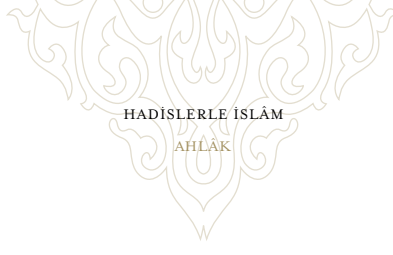
²³ B6065 Buhârî, Edeb, 57; M6526 Müslim, Birr, 23.

²⁴ M6592 Müslim, Birr, 69.

²⁵ B1469 Buhârî, Zekât, 50.

²⁶ B2446 Buhârî, Mezâlim, 5; M6585 Müslim, Birr, 65.

²⁷ B6490 Buhârî, Rikâk, 30; M7428 Müslim, Zühd, 8.

çalışmıştır. Böylece mânevî anlamda fedakârlığın gereği üzerinde durmuş, maddî paylaşımlara da ayrı bir önem vererek insanları daima infaka teşvik etmiş²⁸ ve cömertliğin Allah'a yakınlık vesilesi olduğunu ifade etmiştir.²⁹ Bu doğrultuda sahâbe, mallarını Allah rızasını kazanmak için feda etmiş,³⁰ hatta bu hususta birbirleriyle yarışır hâle gelmiştir.³¹ Öyle ki bazı kimse-lerin mallarını infak etmede aşırıya kaçarak muhtaç hâle gelmelerinden endişe eden Hz. Peygamber (sav), kişinin malında yapacağı tasarruflara bazı sınırlamalar getirmiştir.³²

Hz. Peygamber'in fedakârlık üzerine kurulu yaşayışını görerek, nebevî terbiyeyle yetişen sahâbenin hayatı da İslâm Dini ve Müslüman toplumun refahı için yapılan maddî ve mânevî fedakârlıklarla doludur. Onların sonraki nesillere örneklik eden seçkin bir zümre olmasının sırrı, bu güzel meziyeti hayatlarının her sahasına uygulamalarında yatmaktadır. Allah Resûlü'nü en zor zamanlarını geçirdiği Mekke'de, her türlü eziyete katlanarak yalnız bırakmayan ve sonunda öz vatanlarını terk etmeye razı olan din kardeşleri (muhacirler) ile Akabe'de verilen sözün³³ ardından Müslümanlara kucak açan ve ömürleri boyunca her türlü destekle onların yardımında olan Medine halkının (ensar) özverili davranışları bütün insanlığa ibret olacak niteliktedir.

Câhiliye toplumuna İslâm nurunun doğmasıyla ilk Müslümanlar olarak tarihe geçen ve İslâm'ın en çileli dönemlerini Resûlullah'la birlikte yaşayan sahâbe, varını yoğunu bu dinin yaşanır hâle gelmesi için harcamıştır. Her türlü sıkıntıya sabır göstermenin yanı sıra sahip oldukları dar imkânları Allah yolunda seferber etmiş, Medine'de refaha kavuştuklarında da servetlerini bu yolda harcamaktan geri durmamışlardır. Resûlullah'ın sadaka vermeyi emretmesi üzerine ashâbın önde gelenlerinden Hz. Ömer malının yarısını feda ederken Hz. Ebû Bekir bütün malını Allah yolunda bağışlamış,³⁴ Hz. Osman da İslâm toplumu için yaptığı malî fedakârlıklarla şöhret bulmuştur. Medine'ye hicret edenlerin su sıkıntısı çektiği dönemde büyük bir servet ödeyerek suyu içilebilen Rûme Kuyusu'nu satın almış ve Müslümanların yararına sunmuş, Resûlullah'ın mescide katmak istediği bir araziye satın alarak mescidi genişletmiş, Tebük Seferi'ne çıkacak ordunun teçhizini üstlenmiş ve bütün bunların karşılığını yalnızca Allah'tan beklemiştir.³⁵ İlk Müslümanlarda yerleşmiş olan bu fedakârlık ruhu, İslâm'ın aydınlatığı her yere sirayet etmiş ve inananların gönlünde hâkimiyet kurmuştur.

²⁸ B6563 Buhârî, Rikâk, 51; M2348 Müslim, Zekât, 67.

²⁹ T1961 Tirmizî, Birr, 40.

³⁰ B5611 Buhârî, Eşribe, 13; N3636 Nesâî, Ehbâs, 4.

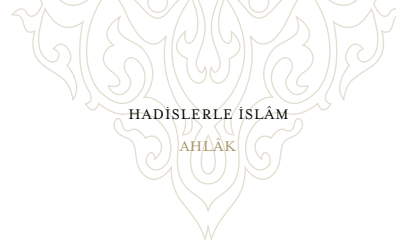
³¹ D1678 Ebû Dâvûd, Zekât, 40; DM1693 Dârimî, Zekât, 26.

³² B2742 Buhârî, Vesâyâ, 2; M4214 Müslim, Vasiyye, 7.

³³ HS2/290 İbn Hişâm, Sîret, II, 290-291.

³⁴ T3675 Tirmizî, Menâkıb, 16.

³⁵ N3638 Nesâî, Ehbâs, 4.

Resûlullah Medine'ye geldiğinde sevgi, saygı ve dayanışmaya dayalı bir toplumun temelini atmak üzere muhacirler ve ensar arasında bir kardeşlik anlaşması yapmıştı.³⁶ Gönüllülük esasına dayalı bu anlaşma gereğince Medineli her bir Müslüman, Mekke'den hicret eden bir kardeşini evi yapılıncaya kadar kendi evinde misafir edecekti. Mekkelilerden Abdurrahman b. Avf ile bu anlaşma gereği "kardeş" olan Medineli sahâbî Sa'd b. Rebî' onu evine götürerek şöyle dedi: "Malımı seninle yarı yarıya bölüşeyim."

Öz kardeşler bile miras taksiminde kavga ederken Sa'd'ın bu teklifi oldukça şaşırtıcıydı. Fakat Allah Resûlü'nün yoldaşı olma şerefine eren Abdurrahman b. Avf, "Allah malını ve aileni sana (bağışlasın ve) bereketli kılsın. Siz bana çarşının yolunu gösterin." diye karşılık vererek bu teklifi kabul etmedi. Çalışmak üzere çarşıya gitti ve o gün yaptığı ticaretle bir miktar yağ ve keş (kurutulmuş yağsız yoğurt) kazanarak geri döndü.³⁷

Resûlullah'ın bu yönde bir telkini olmamasına rağmen, Allah rızasını gözeterek din kardeşine malının yarısını vermeye hazır olan Sa'd'ın bu davranışı ensarın muhacirlere karşı takındığı tavrın çarpıcı bir örneğidir. Medineli Müslümanların tamamı evlerini muhacir kardeşleriyle seve seve paylaşmış, hatta hurmalıklarını da onlarla paylaşmaya hazır olduklarını bildirmişlerdir. Ancak Allah Resûlü buna müsaade etmeyerek, muhacirlere hurmalıkları işletmeleri karşılığında pay verilmesini tavsiye etmiştir.³⁸ Hayber'in ele geçirilmesiyle muhacirlere arazi dağıtılana kadar kardeşlik görevini en güzel şekilde devam ettiren ensarı Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle övmektedir: *"Onlar, kendi canları istemesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler. Ve derler ki: 'Biz size sadece Allah rızası için ikram ediyoruz, yoksa sizden karşılık istemediğimiz gibi bir teşekkür de beklemiyoruz. Çünkü biz, asık suratlı, çetin bir günden (o günün azabından) dolayı Rab-bimizden korkarız."*³⁹ Hz. Peygamber de bu meziyetlerinden dolayı ensarı çokça methetmiş,⁴⁰ onlara karşı nefret beslemeyi asla tasvip etmemiş,⁴¹ sık sık kendilerine hayır dua etmiştir.⁴²

İslâm Dini kıskançlığa ve bencil tutkulara meyilli olarak yaratılan insanı,⁴³ bütün kötü sıfatlardan arındırarak kemal seviyesine ulaştırma-yı hedefler. Bu doğrultuda Allah Teâlâ nefsinin bencilliğinden korunan kimselerin kurtuluşa ereceğini bildirmiş,⁴⁴ *"Zenginlik, malın çokluğu değil, gönlün tokluğudur."*⁴⁵ buyuran Hz. Peygamber de inananlara güzel ahlâklı olmayı tavsiye etmiştir. Fedakârlık ve isâr, bu yönlendirmeler sonucu bencilikten kurtularak diğer insanlara da en az kendisi kadar değer verme ve

³⁶ B7340 Buhârî, İtisâm, 16; D2926 Ebû Dâvûd, Ferâiz, 17.

³⁷ B2049 Buhârî, Büyû', 1; B3781 Buhârî, Menâkıbü'l-ensâr, 3.

³⁸ B2325 Buhârî, Mûzâraa, 5; B2630 Buhârî, Hibe, 35.

³⁹ İnsan, 76/8-10.

⁴⁰ B7244 Buhârî, Temennî, 9; M6421 Müslim, Fedâilü's-sahâbe, 177.

⁴¹ M239 Müslim, İmân, 130.

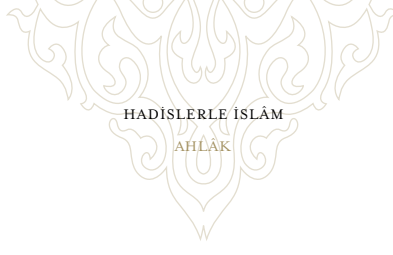
⁴² B4906 Buhârî, (Tefsîr)

Münâfikûn, 6; M6414 Müslim, Fedâilü's-sahâbe, 172.

⁴³ Nisâ, 4/128.

⁴⁴ Haşr, 59/9.

⁴⁵ B6446 Buhârî, Rikâk, 15; M2420 Müslim, Zekât, 120.

kendini onların yerine koyabilme alışkanlığını kazanan insan ruhunu, arzulanen seviyeye erİştiren ahlâkî meziyetlerdendir. Hâris b. Hişâm, Ayyâş b. Ebû Rebîa ve Ebû Cehil'in oğlu İkrime, zorlu bir mücadele sonucunda yaralanarak ölümün eşiğine gelmişlerdi. Hâris, içmek üzere su istemiş fakat İkrime'nin de susamış vaziyette olduğunu fark edince kendisine gelen suya dokunmadan ona göndermişti. İkrime de aynı şekilde bu suyu Ayyâş'a göndermiş ve bu sahâbîlerin hepsi bir damla su içmeden son nefeslerini vermişlerdi.⁴⁶ Yermük Savaşı sırasında vuku bulduğu aktarılan bu hadise, îsâr anlayışı üzerine kurulu bir hayatın bu anlayışla sonlandırılmasına güzel bir örnektir.

Kişinin îsâr derecesine ulaşabilmesi için kendisinin muhtaç konumda olması şart değildir. Önemli olan muhtaç durumda olsa dahi bir başkasına fedakârlıkta bulunabilecek ahlâkî olgunluğa erişmiş olmaktır. Bu bakımdan îsâr, sevginin doruk noktası olarak görülmüştür. Her şeyini sevdiği uğruna feda etmeye razı olan kişi gerçek mânâda seven insandır. Zira İslâm'da Allah ve Resûlü, uğruna her şeyi feda edecek kadar sevilmesi gereken varlıklardır. Hz. Peygamber Allah ve Resûlü'nü, uğruna her şeyini feda edebilecek kadar seven ve üstün gören kişinin imanın tadını alacağını ifade etmiştir.⁴⁷ Bu bilinçle yaşayan sahâbe, Ebû Talha'nın Uhud Savaşı'nda yaptığı gibi⁴⁸ Allah Resûlü'nü korumak için kendi bedenlerini siper etmiş ve canlarını hiçe sayarak inançları uğruna savaşmışlardır. İnsanın en kıymetli varlığı olan canını Allah yolunda feda etmesi İslâm Dini'nde üstün bir meziyet olarak kabul edilmiş⁴⁹ ve "şehit" diye isimlendirilen bu fedakâr mücâhidler eşsiz bir makama yükseltilmişlerdir.⁵⁰

Bütün insanlar için örnek teşkil edecek bir toplum oluşturmayı hedefleyen İslâm Dini,⁵¹ bireylerin sevgi ve kardeşlik temeline⁵² dayalı sağlam ilişkiler kurmasını öngörür.⁵³ Bu nedenle Allah Resûlü bir yandan Müslümanlar arasındaki muhabbeti artırıp pekiştirecek fiilleri teşvik ederken bir yandan da buna zarar verebilecek davranışlardan inananları sakındırmıştır.⁵⁴ Bireyin ahlâkî olgunluğa erişmesini sağlayan fedakârlık ve îsâr duyguları, aynı zamanda bireyler arası sevgi bağlarını pekiştirdiği, böylece insanî ilişkilerin güçlenmesine yardım ettiği için toplumsal açıdan da oldukça önem arz etmektedir. Çünkü fedakârlık yapmak sevgiye dayalı bir ilişkiyi gerektirirken fedakârlıkta bulunulan kişinin de karşısındakine sevgisi ve bağlılığı bir kat daha artar. Bireysel zararının yanı sıra toplumsal birlik ve beraberliği yıkıcı etkisi olan bencillik, cimrilik, kıskançlık,

⁴⁶ NM5058 Hâkim, *Müstedrek*, V, 1889 (3/242);

MK3342 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, III, 259.

⁴⁷ B21 Buhârî, *İmân*, 14; M165 Müslim, *İmân*, 67.

⁴⁸ B3811 Buhârî, *Menâkıbü'l-ensâr*, 18; M4683 Müslim, *Cihâd ve siyer*, 136.

⁴⁹ B2795 Buhârî, *Cihâd*, 6.

⁵⁰ M4885 Müslim, *İmâre*, 121.

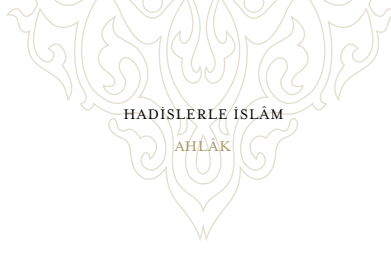
⁵¹ Bakara, 2/143.

⁵² M6526 Müslim, *Birr*, 23.

⁵³ B481 Buhârî, *Salât*, 88.

⁵⁴ B6064 Buhârî, *Edeb*, 57;

M6536 Müslim, *Birr*, 28.

dargınlık gibi duygulardan arınmayı gerektiren fedakârlık ve îsâr duygularının hâkim olmasıyla, Resûlullah'ın teşvik ettiği, bireylerin kardeşçe yaşadığı örnek toplumun oluşması mümkündür. Zira birbiri için özveride bulunan, kendinden önce bir başkasının ihtiyacını görmeyi ödev sayan erdemli bireylerden oluşan bir toplum, muhtaçların azaldığı, her kesimden insanın sevgi ve dayanışma içinde olduğu, haksızlıklardan uzak, refah seviyesi yüksek, sağlıklı bir toplum olacaktır.

